

"Todesstiege" η Σκάλα του θανάτου

Μία από τις ιδιαίτερα σοβαρές θηριωδίες στο Ματουχάουζεν ήταν η λεγόμενη «σκάλα του θανάτου», μια πέτρινη σκάλα που συνέδεε το λατομείο «Wiener Graben» με το κυρίως στρατόπεδο συγκέντρωσης Μαουτχάουζεν. Οι κρατούμενοι μετέφεραν μπλοκ γρανίτη σε ύψος 31 μέτρων αρκετές φορές την ημέρα.

Η «σκάλα του θανάτου» ήταν ο τόπος πολλών ατυχημάτων και δολοφονιών κρατουμένων, που πραγματοποιήθηκαν από τους Κάτπο και τους φρουρούς των SS.

Τα 186* σκαλοπάτια της σκάλας, χτίστηκαν σχεδόν εξ ολοκλήρου από τους Ισπανούς κρατούμενους του στρατοπέδου. Παλιότερα οι πέτρες του λατομείου ανέβαιναν μέσω ράμπας.

Οι φρουροί των SS ανάγκαζαν τους σκλάβους να ανέβουν στην απότομη σκάλα με μαστίγιο. Εάν κάποιος κρατούμενος προσπαθούσε να μεταφέρει μια μικρότερη πέτρα από το κανονικό, τιμωρείτο και αναγκαζόταν να μεταφέρει μια πολύ μεγαλύτερη. Επίσης, δεν μπορούσαν να καθυστερήσουν κατά την ανάβαση ή την κατάβαση. Στην περιοχή αυτή του στρατοπέδου πέθαναν οι περισσότεροι τρόφιμοι.

**Σημείωση: Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης αναφέρει ότι τα σκαλοπάτια της «σκάλας των δακρύων» ήταν 225. Αφού οι κρατούμενοι ανέβαιναν τα 186 σκαλοπάτια, υπήρχε ακόμη ένας μακρύς απότομος δρόμος μήκους περίπου ενός χιλιομέτρου. Ο δρόμος ήταν στρωμένος με βράχια και ποτέ δεν ήταν ομαλός.*

Ο Αυτώνης

*Εκεί στη σκάλα την πλατιά
στη σκάλα των δακρύων
στο Βίνερ Γκράμπεν το βαθύ
το λατομείο των θρήνων*

*Εβραίοι κι αντάρτες περπατούν
Εβραίοι κι αντάρτες πέφτουν,
βράχο στη ράχη κουβαλούν
βράχο σταυρό θανάτου.*

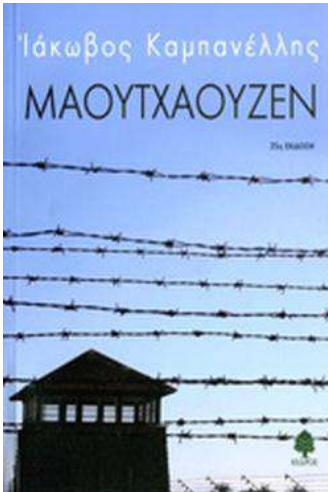
*Εκεί ο Αυτώνης τη φωνή
φωνή, φωνή ακούει
ω καμαράντ, ω καμαράντ
βόηθα ν' ανέβω τη σκάλα.*

*Μα κει στη σκάλα την πλατιά
και των δακρύων τη σκάλα
τέτοια βοήθεια είναι βρισιά
τέτοια σπλαχνιά είν' κατάρα.*

*Ο Εβραίος πέφτει στο σκαλί
και κοκκινίζει η σκάλα
κι εσύ λεβέντη μου έλα εδω
βράχο διπλό κουβάλα.*

*Παίρνω διπλό, παίρνω τριπλό
μένα με λένε Αυτώνη
κι αν είσαι άντρας, έλα εδω
στο μαρμαρένιο αλώνι.*

<https://www.youtube.com/watch?v=Evkcl1TgrIU>

Ο ήρωας πουλούσε φρούτα με το καρότσι!... Ιάκωβος Καμπανέλλης, Μαουτχάουζεν

...

Ένα βράδυ το στρατόπεδο απ' άκρη σ' άκρη μιλούσε για τον Έλληνα που δούλευε στο συνεργείο των τιμωρημένων. Τα νέα τα 'φεραν αυτοί που δούλευαν στο λατομείο κι είδαν από κοντά τι έγινε. Όταν το προσκλητήριο τελείωσε κι οι κρατούμενοι γύρισαν στις παράγκες, ο ένας τα είπε στον άλλον. Ο άλλος έτρεξε να τα πει στην παρέα του. Η παρέα σκόρπισε να μοιράσει τα νέα στις παράγκες. Οι παράγκες αδειάσανε, οι κρατούμενοι μαζεύτηκαν στους δρόμους να τα κουβεντιάσουν. Τέτοια νέα αναταράζανε το Μαουτχάουζεν. Ήταν σα μια κρυφή διανομή ελευθερίας. Εμείς μάθαμε «τι έγινε» από τους Σέρβους μιναδόρους που μέναμε μαζί στην ίδια παράγκα. Ήταν μετά από το μεσημεριανό φαΐ.

Ο Ες-Ες επικεφαλής του συνεργείου των τιμωρημένων είχε ως εκείνη την ώρα ξεκάμει δεκαεφτά Εβραίους και Ρώσους αιχμαλώτους πολέμου.

Μόλις κάποιος παραπατούσε, έβαζε τους άλλους να τον ουρούνε στα συρματοπλέγματα του φράχτη. Εκεί ο Ες-Ες τον έχωνε ανάμεσα στο φράχτη και τον πυροβολούσε. Ύστερα έγραφε σ' ένα μπλοκ: «Ο υπ' αριθ. 137.566 κρατούμενος αποπειραθείς να δραπετεύσει εξετελέσθη επί τόπου». Αυτή τη σημείωση την κρατούσε για τη βραδινή αναφορά. Έγραφε όμως, άλλη μια και την καρφίτωνε πάνω στον σκοτωμένο: «Μόνο η πειθαρχία οδηγεί στην ελευθερία»

Σ' ένα ανέβασμα της σκάλας, ένας Εβραίος παραπατά. Ο Αντώνης τού 'καμε νόημα να πλησιάσει. Ο Εβραίος πλησίασε κι ο Αντώνης κράτησε το δικό του αγκωνάρι με το δεξιό και με τ' αριστερό ανασήκωσε το αγκωνάρι του Εβραίου. Όμως αυτό έγινε κοντά στη μέση της σκάλας. Έμενε ακόμα πολύ ανέβασμα. Ο Ες-Ες τους είδε και τους χώρισε. Διάταξε τον Εβραίο να τρέξει. Αυτός ανέβηκε λίγα σκαλοπάτια, ύστερα άφησε την πέτρα να πέσει και γονάτισε στο σκαλί. Ο Ες-Ες τον πλησίασε και του είπε ν' ανοίξει το στόμα. Ο Εβραίος άνοιξε το στόμα. Ο Ες-Ες έβγαλε το περίστροφο, τό 'χωσε στο στόμα του Εβραίου και πυροβόλησε. Ύστερα γύρισε προς τον Αντώνη και στύλωσε τα μάτια πάνω του. Ο Αντώνης τον κοίταξε άφοβα, έπειτα πλησίασε στο νεκρό, φορτώθηκε και το δεύτερο αγκωνάρι και συνέχισε ν' ανεβαίνει τη σκάλα. Ο Ες-Ες πάγωσε. Δεν είπε τίποτα, δεν έκαμε τίποτα. Όταν όμως ξαναγύρισαν στο λατομείο, για να ξαναφορτωθούν αγκωνάρια ο Ες-Ες φώναξε τον Αντώνη να πάει κοντά. Άρχισε να βολταρίζει σα μανιακός ανάμεσα στις πέτρες και να ψάχνει. Βρήκε ένα αγκωνάρι διπλό από τ' άλλα, το 'δειξε στον Αντώνη και είπε: «Αυτό είναι δικό σου». Ο Αντώνης κοίταξε τ' αγκωνάρι, ύστερα τον Ες-Ες, ύστερα τα σκόρπια αγκωνάρια γύρω γύρω. Όλοι οι άλλοι κάνανε πως δεν βλέπανε, πως δεν ακούγανε...

Στο Μαουτχάουζεν το «ένας για όλους και όλοι για έναν» ήταν νόμος. Τρέμανε για το τι θα 'βγαινε από τούτο το μπλέξιμο. Αυτός ο Έλληνας πήγαινε φιρί φιρί... Ο Ες-Ες είχε κιόλας βγάλει το περίστροφό του απ' τη θήκη, το 'τριβε νευρικά στο παντελόني του κι ετοιμαζόταν. Ο Αντώνης σταμάτησε μπροστά σ' ένα αγκωνάρι, ακόμα πιο μεγάλο από κείνο που του διάλεξε ο Ες-Ες.

- Αυτό είναι το δικό μου, είπε. Και το φορτώθηκε.

Σ' όλους τους δρόμους που κάνανε ως το βράδυ, σ' όλα τα κουβαλήματα ώσπου σήμανε η ώρα για μέσα, ο Αντώνης διάλεγε και φορτωνόταν τα πιο βαριά αγκωνάρια.

Ο Αντώνης δεν πολυμιλούσε γι' αυτή την ιστορία, βαριότανε. Κι όταν κανείς ερχόταν να τον δει και να του πιάσει κουβέντα, έπαιρνε το ψωμί ή το τσιγάρο που του φέρνανε κι ύστερα έλεγε:

«Αι παράτα μας τώρα. Παρτί Ράους. Τι το κάναμε δω, θέατρο;».

Του λέγαμε

«Μα πως, ρε Αντώνη; Δε φοβήθηκες μη σε σκοτώσει;».

- Άσα ,τον πούστη, απαντούσε, που νόμιζε πως θα κάτσω να με καβαλήσει.

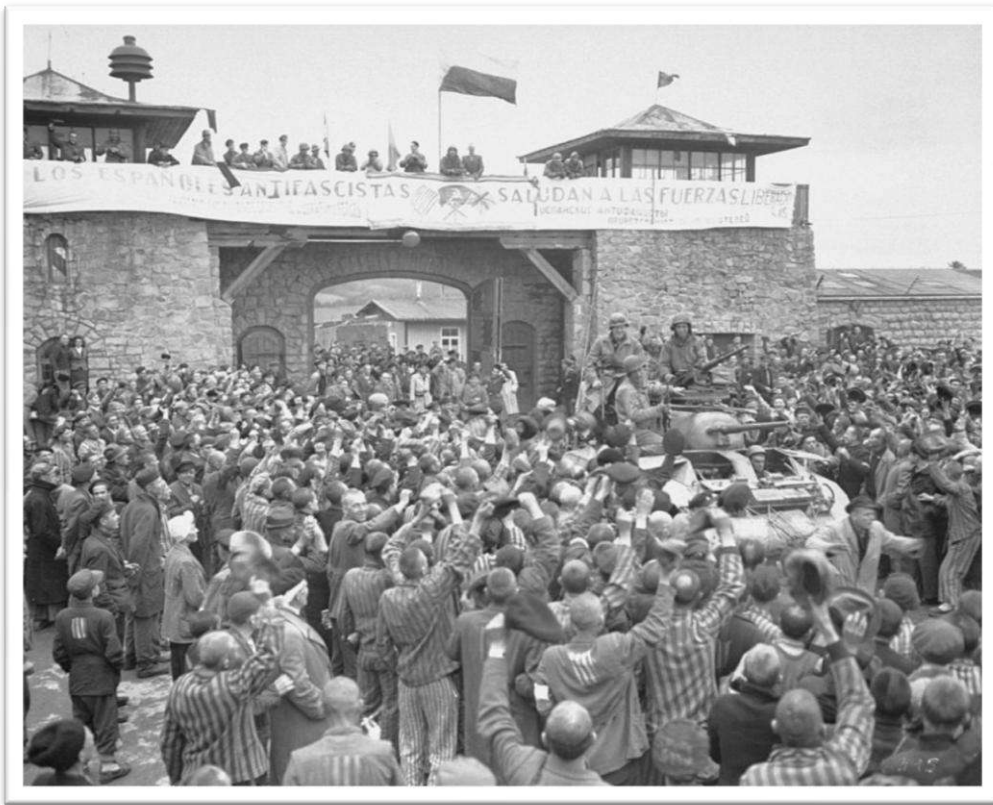
Άλλοτε πάλι αναρωτιόμασταν «πώς και τη γλίτωσες, ρε Αντώνη, πώς δε σε σκότωσε που τον ρεζίλεψες!». Ο Αντώνης τότε μας εξηγούσε πως «από κείνη τη στιγμή ο Ες-Ες κάτι έπαθε, χάλασε το μηχανάκι του. Το 'χω παρατηρήσει αυτό... Άμα χαλάσει το μηχανάκι τους, κλάψ' τους».

- Ποιο μηχανάκι;

- Όλοι αυτοί έχουν ένα μηχανάκι μέσα στο κεφάλι που τους το βάζουν στη σχολή των Ες-Ες. Τους ανοίγουν το κρανίο και τους βάζουν μέσα το μηχανάκι πού 'χει εφεύρει ο Χίτλερ.

- Και τι δουλειά κάνει αυτό το μηχανάκι; Ξαναρωτούσαμε.

- Τους κάνει ανάποδους, συνέχιζε ο Αντώνης. Ας πούμε, το κανονικό είναι να χαιρέσαι άμα ο άλλος είναι πονόψυχος ή άμα ο άλλος δε φοβάται. Είδατε όμως ποτέ σας κανέναν Ες-Ες να μη σκυλιάσει άμα δει έναν κρατούμενο να βοηθά τον άλλο; Αν τύχει πια και κανείς να δείξει πως δεν τους φοβάται, ούτε ψύλλος στον κόρφο του!...»

Ιάκωβος Καμπανέλλης, Μαουτχάουζεν

...

Την άλλη μέρα το πρωί στήθηκε πάλι η εξέδρα, στολίστηκε με σημαίες, μπήκαν τα megάφωνα. Μαζεύτηκαν όλοι για ν' αποχαιρετίσουν τους Έλληνες που φεύγανε. Ήταν μια θαμπή λιακάδα, έκανε ζέστη. Ανεβήκαμε στην εξέδρα. Οι αντιπρόσωποι άρχισαν τους αποχαιρετισμούς.

Είπαν:

«...Όλες τις μέρες, τις βδομάδες, τους μήνες, τα χρόνια, οι Έλληνες του Μαουτχάουζεν ήταν τέλειοι σύντροφοι. Κανείς δεν κατηγορήθηκε για καταδότης ή για συνεργασία με τους επιστάτες ή τους Ες-Ες. Αυτό είναι κάτι για το οποίο δεν μπορούμε όλοι οι άλλοι να παινετούμε...».

Κι ένας άλλος είπε:

«...Μέσα στα πέντε χρόνια που έμεινα κλεισμένος εδώ μέσα, τρεις φορές η Ελλάδα έστειλε την ελευθερία να χτυπήσει την πόρτα του Μαουτχάουζεν. Η πρώτη ήταν όταν μάθαμε πως ο Μουσολίνι νικήθηκε στα βουνά της Αλβανίας. Η δεύτερη όταν έφτασε ως εδώ το μήνυμα πως στην Ακρόπολη των Αθηνών οι Έλληνες ανέβηκαν μια νύχτα και κατέβασαν τη γερμανική σημαία. Η τρίτη φορά, ήταν εκείνη που εδώ κοντά μας, στο λάκκο του λατομείου, ένας Έλληνας, ο Αντώνης...».

Μόλις ακούστηκε τ' όνομά του το πλήθος άρχισε να τον φωνάζει και να τον ζητάει. Πλησίασα στο μικρόφωνο κι είπα πως ο Αντώνης έφυγε. Μείνανε όλοι άφωνοι και απορημένοι που ένας τέτοιος ήρωας έφυγε μόνος, χωρίς γιορτές και παράτες.

Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης εξυμνεί τα κατορθώματα του Αντώνη και επαναλαμβάνει:
«Ο Αντώνης απ' τους Αμπελοκήπους»

Ως κάτοικος Αμπελοκήπων αισθάνομαι βαθιά συγκίνηση και υπερηφάνεια επειδή ένας ακόμα ήρωας ζούσε κάποτε στη γειτονιά μου.

Επειδή μέχρι σήμερα κανείς ιστορικός δεν έχει ερευνήσει την ταυτότητα του Αντώνη από τους Αμπελόκητους που νίκησε το Χάροντα στο «Μαρμαρένιο Αλώνι», θεώρησα χρέος να το κάνω εγώ.

Στις 5 Μαΐου 2020, τη μέρα που συμπληρώθηκαν 75 χρόνια από την απελευθέρωση του Μαουτχάουζεν, ολοκλήρωσα την έρευνά μου για τον Αντώνη. Με απόλυτη βεβαιότητα καταθέτω τα στοιχεία του:

Κωνσταντινίδης Αντώνιος του Οδυσσέα, γεννήθηκε την 1.4.1921 στην Κωνσταντινούπολη η κατοικία των γονιών του ήταν στο Νέο Ψυχικό στη οδό Κατεχάκη 40.
Φυλακίστηκε στο Νταχάου (22.1.1943 - 19.6.1944), προσωπικός αριθμός: 42757.
Στις 20.6.1944 μεταφέρθηκε στο Μαουτχάουζεν, προσωπικός αριθμός: 75521
Επιβίωσε και απελευθερώθηκε.

Ο πλήρης φάκελος της τεκμηρίωσης είναι διαθέσιμος προς επαλήθευση.

Με την παράκληση σε όποιον αναπαράγει να αναφέρει το όνομά μου και το σύλλογό μου ΙΟΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ.

Χρηστίνα Σ. Σωτήρχου

